

ODZIAĆ (21) *vb pf*

o jasne. ◇ *W praet 3 sg m odział.* ◇ *W pozostałych formach praet i impers -ą- (6), -a- (1) KołakCath. fut 1 sg odzieję (1). ◇ 3 sg odzieje (8). ◇ praet 3 sg m odział (5). f odziała (2). ◇ 2 pl m pers odziałicie (1). ◇ 3 pl m pers odziali (2). subst odziały (1). ◇ [imp 3 sg niech(że) odzieje.] ◇ impers praet odziaño (1).*

Sł stp notuje, Cn brak, Linde bez cytatu.

1. *Włożyć ubranie na siebie lub kogoś, ubrać (się); circumdare, induere, vestire Vulg [w tym: kogo (9), co (7) (części ciała (3), użycia przenośne (2), inne (2))] (16) :*

odziać w co (2): żołnierze vplotłszy koronę z ciernia/ włożyli ná głowę iego/ y odziali go w szatę Páwłóczaną. Leop Ioann 19/2, Lev 8/7.

odziać czym (4): BielKron 158v; Nieśczęśné ochędostwo/ żálobné vbioy/ Moiéy namilńzey cory [...]. Iuż oná członeczków śwych wámi nie odzieie. KochTr 8; WisznTr 17; LatHar 699.

Zwrot: peryfr. »grzbiet odziać« = zarobić na siebie, dorobić się (1): Lepi bydź w mym narodzie záfwe niewolnikiem/ A niżli rękodánym w Węgrzech służebnikiem. Bo v Polaka więzień drugi grzbiet odzieie/ A v Węgrzyná w służbie nic więcy nadzieie. CzahTr Iv.

Szereg: »ubrać a odziać« (1): w kościele świętey Zofiey śłup śrebrny vbrano kofztownie/ á odzyano płászczem Celárzowey w iey dzyeń národzenia BielKron 158v.

Przen (6) :

odziać czym (5): Nieprzyaścioły iego odzieię zelżywością Leop Ps 131/18; Nocli świat płászczem czarnym odzieie KochPs 139; Ten iest báránek/ który was wełną łálki Bożey odzieie SkarKaz 515b, 349b. Cf Zwrot.

W porównaniu (1): Ciebie iáńność/ iáko płászcz ozdoby/ odziała. KochPs 154.

Zwrot: »cieniem śmiertelnym odziać« = kazać umrzeć (1): [fata] wżáłości łowitey cną málzonkę iego Zołtáwiwłzy/ cieniem go śmiertelnym odziały KołakCath B3.

a. *Zaopatrzyć kogoś w coś do ubrania (2) : byłem nágim/ á odziałicie mię: chorym/ á náwiedziliście mię ReszHoz 117.*

Zwrot: »nagość [czyj] odziać [czym]« (1): ktory dzyecyom śwym Adámowi y Ewye [...] nye śpráwił bárwy żadney kofztowney álbo odzyenya drogyego/ ále yedno nágosć ich przykrył á odzyał łkorkámi. GliczKsiąż E8.

Szereg: »przykryć a odziać« (1): GliczKsiąż E8 cf Zwrot.

Przen [w co] (1) : Gotuyćie Pánu o wierni poddáni Okázác rádość/ coście mu w moc dáni. Przydzie niedawno/ że w dobrá nádzieię Polńkę odzieie. KmitaPsal A2.

2. *Okryć z wierzchu, przykryć, narzucić; operire Vulg [kogo (2), co (3)] (5) : [Náfyp pśeńce przed siecią/ grochu y tátárki/ Będzie połow żorawi pożyteczny żartki. Aż śie ptak żer miłuiąc ták vbelpieczęie/ Niechże koń śieć potárgnie/ żorawie/ odzieie. BielawMyśl E2v.]*

odziać czym (1): przyśfedłszy podnieśiesz pláśczá ktorym łobie nogi odzieie/ y połóżyź śie tám Leop Ruth 3/4.

Przen [w tym: przy podmiocie nieosobowym (2)] (4) : WIELKI KROLV/ [...] Nieprzyśtępna twa iáńność wkoło cię odziała WisznTr 29.

[*odziać czym (żywotne)*: Tu go [*zajqca*] ogarz pchnie z mieyfcá/ thy mu ząbież knieie/ Drugi też z inżzey łrony/ niech chártem odźieie. *BielawMysł* D4.]

W porównaniu (1): A jako więc wierzch gory szara mgła odzieje [...]: Taką wtenczas kurzawę idąc poruszyli *KochMon* 19.

a) *O uwłosieniu lub upierzeniu zwierząt i ptaków [czym] (2)* : KTo mi dał łkrzydłá/ kto mię odział pióry/ Y ták wyfoko połtáwił/ że zgóry Włzyłtek świat widzę *KochPieś* 11; [*Epimeteusz*] Iął to obmyśláć/ iákoby włzyłtkie łztery części roku/ każde źwierzę wytrwác łnádnie mogło. Przeto niektore mchem odział/ niektore w łkorę kołmátą oblokł *GórnRozm* Nv.

Synonimy: 1. *oblec, ogarnąć, okryć, przyoblec, ubrać*; 2. *ogarnąć, przykryć*.

Formacje współrdzenne cf DZIAĆ.

Cf ODZIANY, ODZIENIE

MM